

Vergaderjaar 2025–2026

30 234

Toekomstig sportbeleid

Nr. 431

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 31 oktober 2025

Het is belangrijk dat iedereen in Nederland zelf kan ervaren hoe waardevol sport en bewegen is. Een uitnodigende omgeving met goede sportvoorzieningen maakt dat mogelijk. Met goede sportaccommodaties en een beweegvriendelijke openbare ruimte maken we sporten en bewegen aantrekkelijk en toegankelijk voor iedereen.

Nederland kent een unieke sportinfrastructuur die bestaat uit meer dan 21 duizend sportaccommodaties en ruim 26 duizend sportverenigingen. De manier waarop sport georganiseerd, gefaciliteerd en gehuisvest wordt is op veel vlakken een voorbeeld voor andere landen. Al sinds het begin van de vorige eeuw is er aandacht voor de kwaliteit van de sportinfrastructuur en voor structurele ruimte voor sport en spel in stad en dorp. Dat heeft geleid tot een diversiteit aan sportaccommodaties, wat bijdraagt aan een bruisend verenigingsleven en sociale cohesie in de wijk. Het zorgt ervoor dat wekelijks miljoenen Nederlanders sporten en bewegen. Ook waar het gaat om ruimte voor dagelijks bewegen is Nederland een voorbeeld voor andere landen. Zo staat Nederland bekend om de fietscultuur en de toegankelijkheid van fiets- en wandelpaden.

Tegelijkertijd krijgt de sportsector de komende jaren te maken met veel veranderingen en grote opgaven. In Nederland heerst een grote druk op de ruimte omdat veel opgaven samenkomen op het beperkte grondgebied van Nederland. Uit onderzoek van Urhahn, Platform31 en Urban Dynamics blijkt dat de ruimte voor sport en bewegen zonder extra inzet eerder zal afnemen dan toenemen¹, terwijl de vraag naar sportvoorzieningen en -ruimte zeker in stedelijk gebied juist stijgt.² De opgave op het gebied van onderhoud, renovatie en verduurzaming van verouderde

¹ Urhahn | stedenbouw & strategie, Platform 31 en Urban Dynamics in opdracht van het Ministerie van VWS: Ruimte geven aan sport en bewegen | Rapport

² Rapport Mulier: Benodigde ruimte voor sport in 2040: Inzicht in de ruimtelijke implicaties van de ambities uit de sportagenda

sportaccommodaties wordt bovendien alleen maar groter. Ruim 60% van de sportaccommodaties in Nederland is verouderd en toe aan renovatie en vernieuwing. Daar komt bij dat het huidige aanbod van sportaccommodaties niet altijd meer aansluit bij ontwikkelingen op het gebied van demografie en sportbehoefte. Zo sporten we niet altijd meer bij een traditionele sportvereniging, maar vaker in de openbare ruimte of bij commerciële aanbieders. De hoeveelheid en kwaliteit van plekken om te sporten en te bewegen staat dus onder druk. Om Nederlanders ook in de toekomst te kunnen laten sporten en bewegen, is het nodig om nu in te zetten op een toekomstbestendige infrastructuur en ruimte voor sport en bewegen.

Dit zijn grote opgaven die alleen samen effectief aangepakt kunnen worden. Het toekomstbestendig maken van de sportinfrastructuur en openbare ruimte vraagt meer dan alleen inzet vanuit het Ministerie van VWS. Op veel vlakken ligt de primaire verantwoordelijkheid bij andere departementen of bij gemeenten. Gemeenten hebben bijvoorbeeld een belangrijke rol bij de inrichting van de leefomgeving. Ze zijn verantwoordelijk voor (ruimte voor) sportvoorzieningen, beweegmogelijkheden en buitenspeelruimte en staan het dichtst bij sportverenigingen zelf. Die verantwoordelijkheid wordt ook genomen. Zo is er door gemeenten in 2023 zo'n anderhalf miljard euro uitgegeven aan sportaccommodaties. Ook verenigingen zelf investeren volop in hun accommodaties. De jaarlijkse investering van sportorganisaties in hun accommodatie bedraagt volgens Stichting Waarborgfonds Sport (SWS) ongeveer 273 miljoen euro.³

Daarnaast geldt voor sommige (ruimtelijke) opgaven dat andere departementen hiervoor aan de lat staan. Ik werk daarom nauw samen met andere ministeries, zoals het Ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG), Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO), Infrastructuur en Waterstaat (I&W) en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Bij het maken van beleid wil ik recht doen aan de verhoudingen tussen al deze partijen. Ik wil een bijdrage leveren aan een gezamenlijke aanpak waarmee we de sport- en beweegsector toekomstbestendig maken. In dit beleidsplan schets ik de bijdrage die ik voor ogen heb.

Leeswijzer

In deze brief zet ik mijn bijdrage uiteen in twee doelen. Het eerste doel is te zorgen voor voldoende ruimte waar gesport en bewogen kan worden. Hier gaat het niet alleen om voldoende sportaccommodaties, maar bijvoorbeeld ook om fiets- en wandelpaden en buitenspeelplekken. Plekken in de directe leefomgeving die het eenvoudig en aantrekkelijk maken om te bewegen. Het tweede doel waar ik op inzet is het toekomstbestendig maken van de sportinfrastructuur, op het gebied van verduurzaming, toegankelijkheid en exploitatie van zowel breedte- als topsportaccommodaties. Ik zal kort schetsen waarom ik het belangrijk vind om op de genoemde doelen in te zetten en welke plannen ik daarbij voor ogen heb.

Met dit plan geef ik invulling aan de motie van de leden Inge van Dijk en Van Nispen over het uitwerken van voorstellen aangaande het aankomende tekort aan sportaccommodaties⁴ en de motie van de leden Leijten en Van Nispen die verzoekt te onderzoeken of en hoe een sportnorm kan worden vastgesteld en daarbij onder andere te bezien of deze onderdeel zou kunnen worden van de sportwet⁵. Zoals toegezegd in de Kamerbrief

³ Stichting Waarborgfonds Sport: Plan van aanpak revoluerend fonds voor sportclubs

⁴ Kamerstukken II 2023/24, 36 410 XVI, nr. 123.

⁵ Kamerstukken II 2022/23, 30 234, nr. 352.

over Commissiedebat Sport en Bewegen 2025⁶ kom ik in dit plan ook terug op de motie van het lid Inge van Dijk c.s. over verenigingen ontlasten op het gebied van onderhoud en verduurzaming⁷ en doe ik daarmee deze motie af. De motie van het lid Mohandis c.s. over onderzoek naar een gemeentelijke zorgplicht voor zwembaden⁸ zal terugkomen in de verkenning van de sport- en beweegwet waar ik uw Kamer in het voorjaar van 2026 over informeer. Ook doe ik de volgende toezeggingen af:

- De Staatssecretaris gaat met gemeenten, provincies en de sportsector in overleg om te komen tot een plan van aanpak gericht op het creëren van een toekomstbestendige sport- en beweeginfrastructuur.⁹
- De Staatssecretaris streeft ernaar de Kamer rond de zomer een reactie te sturen op de suggesties die het Nationaal Klimaatplatform (NKP) in een aanvullende notitie heeft gedaan wat betreft de financiering van verduurzaming van sportaccommodaties.¹⁰
- De Staatssecretaris verkent gezamenlijk met de bewindspersonen van VRO en van KGG de mogelijkheden om sportverenigingen sneller en beter te laten verduurzamen.¹¹

Hoe wordt de Nederlandse bodem gebruikt?

Bron: Bestand Bodemgebruik (BBG), CBS 2020.

1. Voldoende ruimte om te sporten en bewegen

In Nederland heerst er een grote druk op de ruimte omdat veel urgente opgaven samenkomen op het beperkte grondgebied van Nederland. Denk aan de opgaven op het gebied van woningbouw, mobiliteit, energietransitie, klimaatverandering, landbouw, natuur en gezondheid. Bijgevoegde figuur uit de Nota Ruimte geeft inzicht in het bodemgebruik van ons land.¹² Ongeveer een derde van het recreatieterrein is bestemd voor sport

⁶ Kamerstukken II 2024/25, 30 234, nr. 408.

⁷ Kamerstukken II 2024/25, 36 600 XVI, nr. 127.

⁸ Kamerstukken II 2024/25, 36 600 XVI, nr. 119.

⁹ Kamerstukken II 2024/25, 30 234, nr. 396 en TZ202412-120

¹⁰ Beantwoording vragen Schriftelijk Overleg over de stand van zaken met betrekking tot het aanvragen van de Subsidieregeling Bouw en onderhoud sportaccommodaties (BOSA) in 2025, Kamerstukken II 2024/25, 30 234, nr. 400.

¹¹ TZ202412-121

¹² Kamerstukken II 2025/26, 29 435, nr. 269

en een derde voor parken, waar onder andere gesport, bewogen en gespeeld kan worden. Ook in bossen en open natuurgebieden kan gesport en bewogen worden, maar de ruimte hiervoor is beperkt. De totale beschikbare ruimte voor sport en bewegen bedraagt daarmee ongeveer 2% van het grondoppervlak van Nederland.

De druk op de ruimte vertaalt zich op verschillende manieren naar een aantal specifieke gebieden waar de ruimte voor sport en bewegen onder druk staat. In stedelijke gebieden kiezen veel gemeenten om binnenstedelijk te verdichten. Hierdoor neemt de druk op bestaande sport- en beweegplekken toe. Daarnaast blijkt uit het onderzoek van Urhahn¹³ en uit gesprekken met gemeenten en provincies dat ruimte voor sport, bewegen en spelen onvoldoende prioriteit krijgt in de afweging tussen concurrerende ruimtevragen binnen gebiedsontwikkeling, onder andere op het gebied van woningbouw. Hierdoor wordt beperkt nieuwe sport- en beweegruimte gerealiseerd of wordt bestaande sport- en beweegruimte vervangen door woningbouw.

Ook in landelijk gebied staat ruimte voor sport en bewegen onder druk. Zo zijn recreanten aangewezen op een beperkt aantal aantrekkelijke landschappen en natuurgebieden die steeds intensiever worden gebruikt als recreatie- en sportruimte. Ook verdwijnen of fuseren bestaande sportparken in landelijke gebieden door teruglopende ledenaantallen, wat de afstand tot deze voorzieningen vergroot.¹⁴

Op dit moment bestaan er geen (nationale) richtlijnen of beleid voor het bepalen van de benodigde ruimte voor sport, bewegen en spelen in gebiedsontwikkeling. Gemeenten en de sport- en beweegsector geven aan behoefte te hebben aan ondersteuning om ruimte voor sport en bewegen te realiseren. Binnen mijn mogelijkheden en verantwoordelijkheden wil ik gemeenten via meerdere acties hierbij ondersteunen.

Aandacht voor sporten en bewegen in de ruimtelijke ordening

Om te zorgen voor voldoende sport- en beweegruimte is het belangrijk dat ruimte voor sport en bewegen als noodzakelijke maatschappelijke voorziening gezien wordt in de inrichting van dorpen en steden op de lange termijn. De inrichting van de fysieke leefomgeving is namelijk bepalend voor het sport- en beweeggedrag van Nederlanders.¹⁵ Gemeenten en provincies hebben een belangrijke rol bij het inrichten van de leefomgeving. Op dit moment ontstaat steeds meer beleidsaandacht en -ambitie voor een gezonde leefomgeving in ruimtelijk beleid.¹⁶ Dit komt mede door het in werking treden van de Omgevingswet (2024) waarin een gezonde leefomgeving als maatschappelijk doel is geformuleerd. Deze ambities worden (nog) lang niet altijd voldoende meegenomen in afwegingen in de ruimtelijke ordening en de uitwerking van plannen voor gebiedsontwikkeling op lokaal niveau.¹⁷ Het ontwikkelen van een richtlijn voor ruimte voor sport en bewegen (zie hieronder) kan helpen om de genoemde ambities wel mee te nemen in de plannen voor gebiedsontwikkeling.

¹³ Urhahn | stedenbouw & strategie, Platform 31 en Urban Dynamics in opdracht van het Ministerie van VWS: Ruimte geven aan sport en bewegen | Rapport

¹⁴ Urhahn | stedenbouw & strategie, Platform 31 en Urban Dynamics in opdracht van het Ministerie van VWS: Ruimte geven aan sport en bewegen | Rapport

¹⁵ Mulier Instituut (2020). Werkzame elementen van de beweegvriendelijke omgeving.

¹⁶ Urhahn | stedenbouw & strategie, Platform 31 en Urban Dynamics in opdracht van het Ministerie van VWS: Ruimte geven aan sport en bewegen | Rapport

¹⁷ Urhahn | stedenbouw & strategie, Platform 31 en Urban Dynamics in opdracht van het Ministerie van VWS: Ruimte geven aan sport en bewegen | Rapport

Ook op Rijksniveau zet ik me in om ruimte voor sport en bewegen breder vast te leggen in beleid. Verschillende departementen zoals BZK, VRO, LVVN, KGG en I&W hebben met hun beleid op het gebied van actieve mobiliteit en ruimtelijke ordening grote invloed op de fysieke leefomgeving en daarmee op de mogelijkheden om te bewegen. Denk hierbij aan de Nota Ruimte. Door ruimte voor sport en bewegen mee te nemen in de nieuwe (ontwerp) Nota Ruimte ontstaat een solide basis voor gemeenten om keuzes te maken voor lokale omgevingsvisies en omgevingsplannen en daarmee ruimte voor sport en bewegen te realiseren. In de (ontwerp) Nota Ruimte is ruimte voor sporten, bewegen en spelen benoemd als belangrijke opgave: als voorziening die op peil gehouden moet worden bij verstedelijking, als onderdeel van het toekomstbeeld 2050 en als onderdeel van het combineren van functies (multifunctioneel) ruimtegebruik.

Ontwikkelen van een richtlijn voor ruimte voor sport en bewegen

Het afgelopen jaar heeft mijn ambtsvoorganger een onderzoek laten uitvoeren om vast te stellen of sport- en beweegruidte nu onder druk staat bij ruimtelijke orderingskeuzes, en in welke mate.¹⁸ Eén van de aanbevelingen van dit onderzoek is het vaststellen van een nationale richtlijn voor ruimte voor sport en bewegen. Deze aanbeveling wordt onderschreven in gesprekken met gemeenten en provincies omdat het gebiedsontwikkelaars en gemeenteamttenaren handvatten geeft bij lokale keuzes om ruimte voor sport en bewegen te realiseren en te behouden.

Over de ontwikkeling van een richtlijn ben ik in gesprek met relevante partners als het Ministerie van VRO, Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), het Mulier Instituut en het RIVM. Het is belangrijk dat deze richtlijn voor ruimte voor sport en bewegen bestaat uit meetbare indicatoren, die rekening houden met zowel de hoeveelheid ruimte als de nabijheid van ruimte die geschikt is voor sport en bewegen. Beide indicatoren zijn medebepalend in het sport- en beweeggedrag van Nederlanders.¹⁹ Hierbij zal de richtlijn rekening houden met verschillende vormen van sport en bewegen, denk hierbij aan de hoeveelheid ruimte van speelplekken of openbaar groen waar bewogen kan worden. Ook zal de richtlijn ingaan op de afstand tot verschillende typen formele sportaccomodaties. Deze richtlijn zal dienen als een nationale richtlijn waar gemeenten zich aan kunnen spiegelen en die zij onderdeel kunnen maken van hun lokale beleid. Dit betekent dat gemeenten deze over kunnen nemen voor lokale afwegingen in de ruimtelijke ordening, maar ook dat gemeenten de nationale richtlijn kunnen aanpassen naar wat lokaal relevant is.

Hiermee geef ik invulling aan de motie van de leden Leijten en Van Nispen die verzoekt te onderzoeken hoe een sportnorm kan worden vastgesteld en daarbij onder andere te bezien of deze onderdeel zou kunnen worden van de sportwet.²⁰

Handreiking instrumentarium Omgevingswet

Uit het onderzoek van Urhahn, Platform31 en Urban Dynamics blijkt dat de Omgevingswet gemeenten veel mogelijkheden biedt voor het creëren van ruimte voor sport, bewegen en spelen. Denk aan het opnemen van ruimte voor bewegen bij het vaststellen van omgevingsplannen of het opnemen van sport en bewegen als uitgangspunt bij tenders en aanbestedingen.

¹⁸ Kamerstukken II, 2024/25, 30 234, nr. 402

¹⁹ Mulier Instituut, RIVM, Kenniscentrum Sport & Bewegen, Fontys Hogeschool, Vital Cities, HOWEST. 2023. Argumenten voor een beweegvriendelijke omgeving.

²⁰ Kamerstukken II 2022/23, 30 234, nr. 352.

dingen. Dit instrumentarium wordt echter nog niet altijd ingezet.²¹ Enerzijds omdat de Omgevingswet pas per 2024 van kracht is, anderzijds omdat gemeenten niet altijd op de hoogte zijn van de mogelijkheden die het instrumentarium biedt. Onder gemeenten is behoefte aan een praktische handreiking die inzicht biedt in de mogelijkheden van de Omgevingswet voor het creëren van ruimte voor sport, bewegen en spelen. De richtlijn voor ruimte voor sport en bewegen, die hierboven is toegelicht, zal opgenomen worden in deze handreiking. Een andere aanbeveling uit het onderzoek van Urhahn, Platform 31 en Urban Dynamics betreft het ondersteunen van gemeenten door bestaande kennis over huidige financiële structuren toegankelijk te maken. Ik ben met partners als Kenniscentrum Sport & Bewegen, Platform31 en Urhahn in gesprek om te komen tot een handreiking waarin genoemde punten worden opgenomen en de implementatie en ondersteuning richting gemeenten.

2. De sportinfrastructuur op orde

Op dit moment is ruim 60% van de sportaccommodaties in Nederland verouderd en toe aan renovatie. Het feit dat bouwkosten de afgelopen jaren flink zijn gestegen, maakt het voor verenigingen en gemeenten erg moeilijk om accommodaties te (ver)bouwen. Bovendien beantwoorden deze sportaccommodaties niet altijd meer aan de veranderende sportbehoeften en demografie. Met name in wederopbouw wijken, uitbreidingswijken en landelijke gebieden zijn sportvoorzieningen – zoals clubhuizen, sporthallen en zwembaden – toe aan renovatie en vernieuwing. Door de verouderde staat en de veranderde demografische samenstelling worden deze nu in landelijk gebied onderbenut en dreigen ze zelfs te verdwijnen. In stedelijk gebied staan deze voorzieningen onder druk door de binnenstedelijke verdichtingsopgave.

De huidige aanpak voor het oplossen van dergelijke lokale vraagstukken rondom sportinfrastructuur schiet tekort. De gemeentelijke sportinfrastructuur is vaak op een organische manier en op basis van lokale voorkeuren tot stand gekomen, maar beleid hierover is daardoor vaak onvoldoende gebaseerd op data, doelstellingen en trends. Op gemeentelijk niveau lukt het onder meer door korte bestuurscycli en beperkte data onvoldoende om langetermijnplannen te maken die inspelen op de veranderende behoeften van inwoners, zoals demografische ontwikkelingen en nieuwe sporten of beweegtrends. Infrastructureel beleid vraagt daarentegen om oog voor de lange termijn, aangezien accommodaties en sportvoorzieningen niet voor vijf jaar maar eerder voor vijftig jaar gebouwd worden. Daarnaast is de aanpak en inzet van middelen vaak versnipperd, waardoor er dubbel werk wordt gedaan of sportvoorzieningen niet optimaal worden benut. Dit heeft te maken met het feit dat er maar beperkt planvorming plaatsvindt op regionaal niveau, terwijl bijvoorbeeld opgaven op het gebied van zwembaden of topsportaccommodaties vragen om een bovenlokale aanpak, mogelijk in samenwerking met provincies. Ook is het daardoor lastig om sportinfrastructuurbeleid goed af te stemmen op andere ruimtelijke ontwikkelingen, zeker in gebieden waar ruimte schaars is. Er is dus op dit moment te weinig aandacht voor de lange termijn en voor het integrale en bovenlokale karakter van de opgaven voor de sportinfrastructuur.

²¹ Urhahn | stedenbouw & strategie, Platform 31 en Urban Dynamics in opdracht van het Ministerie van VWS: Ruimte geven aan sport en bewegen | Rapport

Daarbij lukt het niet om voldoende te investeren in de verduurzaming van de huidige sportvoorzieningen²², terwijl juist de verduurzaming van accommodaties cruciaal is om de sport weerbaar en betaalbaar te houden. Deze noodzaak wordt vergroot door Europese regelgeving op het gebied van verduurzaming die aanstuurt op het versneld verduurzamen van slecht presterende gebouwen.²³ Concreet betekent dit dat er minimumnormen gesteld zullen worden voor energieprestaties van utiliteitsbouw.²⁴ Zo is vastgelegd dat per 2030 de 16% en per 2033 de 26% slechtst presterende gebouwen moeten zijn verbeterd. Gegeven de staat van de huidige sportinfrastructuur is het aannemelijk dat dit sportaccommodaties gaat raken.

De toekomstbestendigheid van de sportinfrastructuur hangt niet alleen af van de gebouwen zelf, maar ook van de exploitatie van sportaccommodaties. De manier waarop sportplekken nu worden beheerd, voldoet vaak niet aan wat er tegenwoordig nodig is. Zo kampen veel sportvoorzieningen momenteel met een ongelijke benutting: overdag worden ze weinig gebruikt, terwijl de vraag naar gebruik in de avonden en weekenden juist groot is.²⁵ Dit zorgt voor een flinke drukte in piekuren, wat leidt tot wachtlijsten en beperkte toegankelijkheid voor gebruikers. Ook zijn sportaccommodaties op dit moment nog lang niet voor iedereen toegankelijk²⁶, terwijl dit een voorwaarde is om meer mensen aan het sporten en bewegen te krijgen.

Kortom, de basis voor een goed georganiseerde sportinfrastructuur komt steeds meer onder druk te staan. Met beperkte middelen zullen we de sportinfrastructuur dus slimmer, groener en efficiënter moeten inrichten. Om gemeenten en de sportsector te ondersteunen bij het aanpakken van deze opgaven onderneem ik een aantal acties.

Integrale huisvestingsplannen voor sport en bewegen

Het aanpakken van veel van deze problemen begint bij strategische planvorming op lokaal niveau. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de lokale sportaccommodaties, kennen de lokale sportinfrastructuur het best en kunnen beter inschatten wat nodig is om opgaven op het gebied van sportinfrastructuur en ruimte aan te pakken. Dit vraagt in sommige gebieden om bovenlokale (regionale) coördinatie en samenwerking, bijvoorbeeld als het gaat om voldoende zwembad, ijsbanen, topsport-pluskosten of recreatiegebieden. Dit kan door middel van het werken met Integrale Huisvestingsplannen (IHP) Sport en Bewegen.

In zo'n plan schetsen gemeenten hoe het geheel aan sportaccommodaties en -voorzieningen er in de betreffende gemeente in de toekomst uit moet zien. Het woord «integraal» benadrukt dat niet alleen naar losse sportaccommodaties wordt gekeken, maar naar het totaalplaatje: hoe de huisvesting van sport passend bij de top- en breedtesportbehoeften,

²² Urhahn | stedenbouw & strategie, Platform 31 en Urban Dynamics in opdracht van het Ministerie van VWS: Ruimte geven aan sport en bewegen | Rapport

²³ Herzene richtlijn energieprestatie gebouwen (EPBD)

²⁴ Met utiliteitsbouw worden gebouwen bedoeld die geen woonbestemming hebben, maar een andere functie, zoals kantoren, winkels, scholen, ziekenhuizen en fabrieken.

²⁵ In het kader van de inzet op duurzame exploitatiemodellen van sportaccommodaties wordt op dit moment via een project binnen MOOI in Beweging het «geheim» van 28 hotspots in kaart gebracht, waar de benutting van de openbare ruimte of sportaccommodaties positief afsteekt ten opzichte van vergelijkbare locaties. Dat wil zeggen dat de principes worden beschreven van een succesvolle benutting en exploitatie van sportaccommodaties en de openbare ruimte die zowel kosteneffectief is als maatschappelijke waarde oplevert. De uitkomsten van dit project zullen we waar mogelijk gebruiken om onderbenutting van de sportinfrastructuur tegen te gaan.

²⁶ Mulier Instituut. Factsheet 2024/53: de toegankelijkheid van sport en sportaccommodaties

efficiënt en toekomstgericht kan bijdragen aan een gezonde en actieve samenleving. Deze lokale, strategische planvorming geeft ruimte om gericht en planmatiger te werk te gaan met het oog op de lange termijn. Dit helpt gemeenten en sportorganisaties uiteindelijk om weloverwogen keuzes te maken over waar, wanneer en hoe te investeren in sportaccommodaties. Door het integraal aan te pakken worden versnippering, inefficiëntie en onnodige kosten voorkomen.

In verschillende gemeenten zijn al positieve ervaringen opgedaan met het opstellen van een IHP Sport en Bewegen. Ook is er al een handreiking opgesteld met een stappenplan voor hoe deze plannen tot stand kunnen komen.²⁷ Ik wil daarom alle gemeenten stimuleren dergelijke plannen op te stellen en hiermee te gaan werken. Daarvoor wil ik de benodigde ondersteuning en middelen organiseren. Ik vind het belangrijk dat er in een IHP Sport en Bewegen in ieder geval aandacht is voor de onderstaande thema's:

- *Inzet op toegankelijkheid*
Het is belangrijk dat gemeente binnen een IHP Sport en Bewegen invulling geven aan het belang van toegankelijkheid van sportinfrastructuur voor iedereen. Hoewel veel gemeenten al verschillende maatregelen nemen²⁸ heeft nog altijd bijna de helft van de gemeenten geen beleidsdoelstellingen over de toegankelijkheid van sportaccommodaties.
- *Verduurzaming via gebiedsgerichte aanpak*
Een van de sleutels voor de verduurzaming van de sportinfrastructuur ligt in een gebiedsgerichte aanpak. Ook sectorale partners zoals NOC*NSF, de VSG en het NKP onderschrijven dit. Een gebiedsgerichte aanpak betekent dat je niet naar één sportaccommodatie of één beleidsdoel kijkt, maar naar het geheel van opgaven binnen een bepaald gebied of wijk. Daarmee kan de verduurzaming van sportaccommodaties verbonden worden en bijdragen aan andere lokale thema's, zoals energie, klimaatadaptatie, gezondheid, participatie, woningbouw of mobiliteit.²⁹ Dat leidt tot een samenhangende aanpak van meerdere opgaven die in een gebied spelen.
- *Vraaggericht en datagedreven*
De lokale planvorming in het IHP dient gebaseerd te zijn op data, kennis en innovatie. Dit vraagt om inzicht in de lokale trends en ontwikkelingen. Hiervoor kunnen gemeenten gebruikmaken van de vele kennisbronnen en platforms die al beschikbaar zijn op het gebied van bijvoorbeeld ruimte, (toekomstig) sport- en beweeggedrag, sportaccommodaties en specifieke doelgroepen.
- *Multifunctionaliteit*
Ruimte is schaars, en dat betekent dat een claim op ruimte voor sport en bewegen goed gelegitimeerd moet worden. Deze claim vanuit de sport wordt versterkt door dezelfde ruimte op meerdere manieren te benutten. Sportaccommodaties en sport- en beweegruimte kunnen meer zijn dan alleen plekken waar gesport en bewogen wordt. In verschillende gemeenten zijn al mooie voorbeelden te vinden van

²⁷ Synarchis heeft in opdracht van Kenniscentrum Sport & Bewegen en met medewerking van de Sportakkoord partners (NOC*NSF, VSG, Platform Ondernemende Sportaanbieders) vanuit het Ministerie van VWS een handreiking opgesteld die de bouwstenen benoemt en de verschillende stappen beschrijft bij het opstellen van een IHP Sport en Bewegen.

²⁸ Bijvoorbeeld gericht op doelgroepen zoals mensen met een (fysieke) beperking, ouderen en mensen met een laag inkomen.

²⁹ NKP-rapport: *Amateursport fit voor de toekomst*

sport- en beweegplekken die slim worden gecombineerd met andere functies.³⁰ Door dezelfde ruimte op meerdere manieren in te zetten wordt de schaarse ruimte die we in Nederland hebben effectiever benut.

Verduurzaming

De verduurzaming van de sportsector is van groot belang voor de continuïteit, weerbaarheid en de betaalbaarheid van sport. Om sport toegankelijk te houden zet ik daarom met andere partijen en departementen in op het blijvend stimuleren van het verduurzamen van de sportsector. Naast de plek die verduurzaming krijgt in het IHP Sport en Bewegen zet ik ook op andere manieren in op verduurzaming. Eén van de instrumenten om dit te doen is de Subsidieregeling Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed (DUMAVA). De DUMAVA is een regeling van het Ministerie van VRO en komt eigenaren van bestaand maatschappelijk vastgoed tegemoet in de kosten om te verduurzamen. Zoals al aangekondigd in de Najaarsbrief Sport en Bewegen 2024 is deze regeling sinds 2 juni 2025 ook opengesteld voor sportaccommodaties in eigendom van een amateur-sportorganisatie.³¹ Op deze manier proberen we de huidige druk en de korting op de subsidieregeling bouw en onderhoud sportaccommodaties (BOSA) vanaf 2026 voor een deel op te vangen.

Daarnaast werken we samen met gemeenten, sportorganisaties en kennispartners aan de verduurzaming van de sportsector via de Routekaart Verduurzaming Sport. De ambities van de vier thema's van de Routekaart Verduurzaming Sport gaan verder dan alleen CO₂-reductie: naast een reductie van 55% in 2030 en 95% in 2050 richt de routekaart zich op milieuvriendelijk beheer van sportvelden, circulair materiaalgebruik en een klimaatadaptieve sportomgeving. Om deze ambities te realiseren, werken we aan een aantal nieuwe projectplannen die zich richten op het toekomstbestendig maken en houden van sportaccommodaties.

Deze projectplannen richten zich op de grootste bronnen van CO₂-uitstoot binnen de sportsector, zoals zwembaden, sporthallen en fitnessaccommodaties. Voor specifiek de zwembaden worden standaard bouwconcepten ontwikkeld, variërend van renovatie tot volledig circulaire nieuwbouw. Daarnaast worden kennisproducten, rekentools en verdienmodellen ontwikkeld die helpen bij voorbereiding, financiering en uitvoering van verduurzamingsmaatregelen. Tot slot wordt ingezet op een gebiedsgerichte aanpak waarin de verduurzaming van zwembaden wordt gekoppeld aan klimaatadaptatie, multifunctioneel gebruik en lokale energie-infrastructuur.

³⁰ De ontwikkelde *Handreiking Integraal Huisvestingsplan (IHP) Sport en Bewegen* geeft een aantal voorbeelden van hoe (sport)plekken multifunctioneel benut kunnen worden:

- *Spelen en recreatie*: Een buurtpark kan tegelijkertijd een plek zijn voor hardlopers, kinderen die spelen en ouderen die bewegen op fitnessstoestellen.
- *Actieve mobiliteit*: Fietspaden en trottoirs zijn niet alleen transportverbindingen, maar ook perfecte plekken voor actieve recreatie zoals hardlopen, skaten en wielrennen. Denk aan routes die ontworpen zijn met een dubbele functie: veilig voor dagelijks woon-werkverkeer én aantrekkelijk voor sportievelingen.
- *Onderwijs*: Groene en open schoolpleinen kunnen niet alleen kinderen uitnodigen om te spelen en te bewegen, maar ook een bijdrage leveren aan een aantrekkelijke en functionele wijk. Denk aan speelplekken die 's middags het schoolplein zijn en 's avonds een ontmoetingsplek voor de buurt.
- *Klimaatadaptatie*: Groene en multifunctionele ruimtes kunnen niet alleen wateroverlast tegengaan, maar ook verkoeling bieden en hittestress verminderen. Denk aan speeltuinen die fungeren als wadi's of waterpleinen die bij droogte ruimte bieden voor sport en spel.

³¹ Kamerstukken II 2024/25, 30 234, nr. 396.

Voor sporthallen werken de partijen die betrokken zijn bij de Routekaart Verduurzaming Sport aan een aantal gestandaardiseerde ontwerpen die duurzaam en modulair toepasbaar zijn. Voor de fitnessbranche is een plan in gang gezet dat zich richt op snelle en relatief eenvoudige maatregelen. Door gedragsaanpassingen en kleine technische ingrepen kunnen exploitanten hun energieverbruik al op korte termijn terugdringen. Ook op andere terreinen werken deze partijen aan verduurzaming. Dat gaat bijvoorbeeld om het milieuvriendelijker maken van kunstgrasvelden en het opstellen van watermanagementplannen voor sportaccommodaties.

Met deze aanpak werken we samen met de sector aan het terugdringen van de grootste bronnen van uitstoot en milieubelasting in de sport. Tegelijkertijd zorgen we ervoor dat gemeenten en exploitanten over de juiste kennis, instrumenten en concepten beschikken om de noodzakelijke investeringen betaalbaar en uitvoerbaar te maken. Hiermee geef ik invulling aan de toezegging om samen met de bewindspersonen van VRO en van KGG de mogelijkheden te verkennen om sportverenigingen sneller en beter te laten verduurzamen.³²

Topsportpluskosten van trainingsaccommodaties

Samen met NOC*NSF en de VSG werk ik aan de doelen uit het strategisch kader topsport, gericht op het vergroten van de maatschappelijke waarde van topsport. Om te kunnen trainen op het hoogste niveau zijn voldoende en kwalitatief goede topsporttrainingsaccommodaties nodig die op een duurzame en kostenefficiënte manier worden ontwikkeld, geëxploiteerd en in stand gehouden.

Hiervoor is in 2021 het rapport «Bouwen aan topsport» opgeleverd. Uit dit rapport bleek onder andere dat er een brede behoefte is aan een strategische lange termijnplanning voor de (ver)bouw van sportaccommodaties die benut worden voor topsport- en opleidingsprogramma's.³³ Op basis hiervan is een strategisch vastgoedplan voor topsportaccommodaties ontwikkeld. Dit plan behelst een inventarisatie van de behoeften van de topsporttrainingsaccommodaties- en faciliteiten voor topsport en opleidingsprogramma's in Nederland als het gaat om de (ver)bouwplannen.³⁴

Momenteel nemen gemeenten veelal het voortouw bij de ontwikkeling en exploitatie van deze sportaccommodaties. Gemeenten betalen kosten voor topsportaccommodaties uit eigen beweging, zonder dat zij daar een (wettelijke) verantwoordelijkheid voor hebben. Er zijn grote verschillen tussen gemeenten. De gebruikerskosten van topsportaccommodaties worden door gemeenten doorberekend aan de topsport, de TeamNL-centra en de TeamNL topsport- en opleidingsprogramma's. De TeamNL-centra en topsportbonden worden voor een groot deel gefinancierd vanuit de collectieve topsportmiddelen van NOC*NSF. Jaarlijks draagt VWS hieraan bij via een instellingssubsidie topsport aan NOC*NSF. Daarnaast brengen de topsportbonden en TeamNL-centra een eigen bijdrage in.

Soms wordt VWS gevraagd een incidentele financiële bijdrage te leveren wanneer voor een topsportaccommodatie vanwege uiteenlopende redenen onvoldoende dekking kan worden gevonden voor noodzakelijke investeringen. Tussen 2022 en 2025 hebben Thialf en de Tongelreep incidenteel financiële ondersteuning gekregen vanuit VWS. Het Rijk vormt dan de sluitpost van begrotingen. Een dergelijke bijdrage is steeds

³² TZ202412-121

³³ Kamerstukken II 2021/22, 30 234 nr. 290.

³⁴ Kamerstukken II 2023/24, 30 234 nr. 386.

onderdeel geweest van politieke besluitvorming, zonder structureel budget. Hiermee blijven keuzes over de (ver)bouw van topsportaccommodaties gestoeld op lokale ambities en de inzichten vanuit NOC*NSF en de topsportbonden. Het is echter nodig dat de topsportinfrastructuur zich blijft vernieuwen, dat er regelmatig groot onderhoud wordt uitgevoerd, en dat er rekening wordt gehouden met de veranderende behoeften vanuit de topsport.

Ik zal daarom de komende tijd samen met relevante partners verkennen hoe we het best invulling kunnen geven aan de verschillende rollen en verantwoordelijkheden op het gebied van de topsportpluskosten en welke ondersteuning vanuit het Ministerie van VWS daar het best bij past.

Ontwikkeling financieel beleidsinstrumentarium

Voor een goede basis moet ook de financiering op orde zijn. Het Rijk levert hieraan een bijdrage, maar het grootste deel van de investeringen in sportinfrastructuur komt van gemeenten. In 2023 gaven Nederlandse gemeenten 2 miljard euro uit aan sport, waarvan driekwart ging naar sportaccommodaties.

Om mijn plannen uit te voeren is het nodig om de financiële middelen vanuit het Rijk zo efficiënt mogelijk in te zetten. Met de huidige instrumenten worden middelen generiek verdeeld en worden doelen als toegankelijkheid en multifunctionaliteit maar beperkt gestimuleerd, terwijl dit cruciale randvoorwaarden zijn voor een toekomstbestendige sportinfrastructuur. Deze generieke verdeling leidt niet noodzakelijkerwijs tot een infrastructuur die bestand is tegen veranderingen van de toekomst. Ik wil de financiële ondersteuning in de toekomst daarom zodanig inrichten dat deze aansluit bij de regionale opgaven en hierboven toegelichte lokale planvorming. Daarbij wil ik zowel de inrichting van de huidige instrumenten als het opzetten van mogelijke nieuwe instrumenten betrekken:

- *Voortzetting huidige instrumenten 2026*
In 2026 worden de Specifieke Uitkering (SPUK) Stimulering Sport en de BOSA-regeling voortgezet. Dat betekent dat er een nieuwe SPUK opgesteld zal worden voor volgend jaar.³⁵ Ook zal, zoals eerder aangegeven, de BOSA zodanig gewijzigd worden dat energiebesparingsmaatregelen vanaf 2026 niet meer subsidiabel zijn.³⁶ Dit heeft te maken met de verruiming van de DUMAVA voor de amateursport. Bij het opstellen van een wijzigingsregeling van de BOSA zal ik ook breder bekijken of de subsidiabele activiteiten van de regeling nog aansluiten bij de behoefte vanuit de sportsector en de strekking van de regeling.
- *Nieuw instrumentarium vanaf 2027 – IHP Sport en Bewegen*
Mijn inzet op het financiële instrumentarium vanaf 2027 is tweeledig. Allereerst zet ik erop in dat er vanaf 2027 een passend (financieel) instrument is om gemeenten te ondersteunen bij het uitvoeren van de hiervoor genoemde strategische planvorming in de vorm van een IHP Sport en Bewegen. Dit moet een instrument zijn dat middelen gericht verdeelt over gemeenten. Door financiële ondersteuning gericht vorm te geven kunnen we middelen doelmatiger inzetten en meer recht doen aan de diversiteit binnen de sportinfrastructuur. Met dit instrument wil ik gemeenten ook ondersteunen bij het opstellen van een IHP Sport en Bewegen. Voor dit instrument wil ik de middelen aanwenden die op dit moment gereserveerd staan voor de SPUK Stimulering Sport. Over de vormgeving van dit instrument ben ik in gesprek met

³⁵ Kamerstukken II 2024/25 36 600 B, nr. 45.

³⁶ Kamerstukken II 2024/25, 30 234, nr. 396.

andere departementen zoals BZK en de VSG. Ook wil ik hierbij recht doen aan de behoefte van gemeenten om tijdig duidelijkheid te hebben over de voorgenomen financiële ondersteuning.

- *Nieuw instrumentarium vanaf 2027 – revolverend fonds*
Uw Kamer heeft mij meerdere keren gevraagd om onderzoek te doen naar de mogelijkheid en wenselijkheid van het uitwerken van een revolverend fonds.³⁷ Met dit instrument kunnen clubs voordelige leningen afsluiten voor investeringen in hun sportaccommodaties. Een dergelijk fonds betekent een wezenlijk andere manier van financiering van de sportinfrastructuur. Middelen vloeien bij een revolverend fonds namelijk niet weg en kunnen herhaaldelijk en blijvend ingezet worden ter ondersteuning van investeringen in de sportinfrastructuur. Een revolverend fonds biedt aantrekkelijke voorwaarden voor sportclubs om geld te lenen, terwijl dit bij subsidiëring niet het geval is. Ik ben daarom aan het verkennen of we met een revolverend fonds voor méér sportclubs een impuls kunnen bewerkstelligen dan met de huidige BOSA-subsidie. Op basis daarvan kan in beeld gebracht worden hoe we een dergelijk fonds vanaf 2027 zouden kunnen inrichten.
Hierover ben ik in gesprek met de Stichting Waarborgfonds Sport (SWS) en het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVN). Uit de eerste gesprekken blijkt dat aansluiting bij een al bestaand fonds een van de mogelijkheden is. Het voordeel daarvan is dat er geen opstartkosten gemaakt hoeven te worden voor een nieuw fonds. Ook is het mogelijk om de uitgaven binnen een bestaand fonds specifiek voor sportdoeleinden af te bakenen. SVN zal een aantal scenario's uitwerken voor verschillende budgetniveaus. Daarbij zal ook verkend worden of en hoe hiervoor middelen vanuit de kapitaalmarkt aangetrokken zouden kunnen worden. Met behulp van deze scenario's kan worden bepaald of en in hoeverre het gebruik van een revolverend fonds een bijdrage kan leveren aan investeringen in de sportinfrastructuur.

Slot

Zoals ik in de inleiding van deze brief stelde, staat de sportsector voor grote opgaven op het gebied van sportinfrastructuur en ruimte voor sport en bewegen. Die opgaven vragen om een gezamenlijke aanpak waarbij ik de positie van de sport- en beweegsector wil versterken en mijn bijdrage wil leveren om gemeenten en sportsector te ondersteunen. Tot slot wil ik daarbij aangeven dat ik ook verken wat de rol van deze aanpak in de sport- en beweegwet zou kunnen zijn. Hoe dit eruit kan komen te zien en welke doelen op het gebied van sportinfrastructuur en ruimte daaraan gekoppeld kunnen worden in de sport- en beweegwet is onderdeel van het vervolgproces van de wet. Hierover informeer ik uw Kamer in het voorjaar van 2026.

In deze brief heb ik een doorkijk gegeven naar de plannen die ik heb om de sportsector toekomstbestendig te maken. Het is mooi om te zien dat er ook binnen de sector al veel ideeën zijn om dit verder vorm te geven. Dit enthousiasme wil ik de komende tijd benutten door de gesprekken van de afgelopen maanden met diverse veldpartijen, gemeenten, provincies en mijn collega-bewindspersonen voort te zetten. Ook blijf ik graag in gesprek met uw Kamer om uiteindelijk samen te komen tot een toekomst-

³⁷ Kamerstukken 36 410 XVI, nr. 121.

bestendige infrastructuur en ruimte voor sport en bewegen. Medio 2026 informeer ik uw Kamer over de verdere uitwerking en uitvoering van de acties die ik in dit plan heb geschetst.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
J.Z.C.M. Tielen